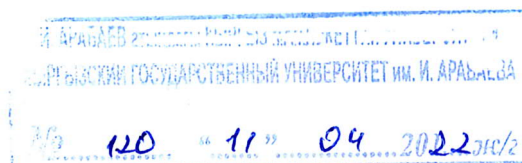

Шербаева Жыпаргүл Рахманбердиевнанын “Башталгыч класстардын адабий окуу сабагында жомокторду окутуунун методикасы” деген темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча, педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине карата

РАСМИЙ ОППОНЕНТТИН ПИКИРИ

Шербаева Жыпаргүл Рахманбердиевнанын “Башталгыч класстардын адабий окуу сабагында жомокторду окутуунун методикасы” аттуу диссертациялык иши учурдун актуалдуу темасы. Анткени азыркы мектептердеги адабий окуу сабагында жомокторду окутуу билим берүүнүн мазмунун гумандаштырууга жана балдардын тил байлыктарын өстүрүүгө шарт түзөт. Жомоктор аркылуу башталгыч класстарда адабий билим берүүнүн алгачкы түшүнүктөрү балдарга синдириле баштайт, окуучулардын дүйнө-таанымы, аң-сезими, сынчыл ой жүгүртүүсү өөрчүйт.

Жомоктор байыртадан тартып эле эл арасында оозеки формада айтылып, элдик маданияттын бир бөлүгүнө айланган. Жазма адабияттын пайда болушу, калыптанышы менен айрым акын-жазуучулар элдик жомокторду кайра иштеп чыгышса, кээ бир авторлор өздөрү жомок чыгарып, балдар адабиятын байыткан. Жомоктор кыргыз элдик оозеки чыгармачылыгында көп учурап, адам таанууда, тарыхты үйрөнүүдө, жер-суу аттарын тактоодо, табиятты, жаратылышты таанып - билип, балдардын руханий жан дүйнөсүн байытууда маданий, эстетикалык азык, булак экендигин эске алуу менен орто мектепте аларды окутууга өзгөчө маани берип, окуучулардын көркөм, образдуу ой жүгүртүүлөрүнө, улуттук улуу баалуулуктарды барктоо жана алар менен сыймыктанууга үйрөтүү зарыл.

Диссертациялык иш изилдөөнүн илимий негизи тууралуу түшүнүк берген киришүүдөн, 3 главадан жана алардан келип чыккан корутундулардан, жалпы корутундудан, пайдаланылган адабияттардын тизмесинен, тиркемелерден уюштурулган.

Иштин теориялык жана методологиялык негизи диссертациянын максаты жана милдетине ылайык тандалган. Изилдөөнүн теориялык аспектилерин ачып берүүдө белгилүү классикалык жана заманбап окумуштуулардын концептуалдык жоболоруна таянган.

Диссертациянын биринчи главасы «Башталгыч класстардагы адабий окуу сабагында жомокторду окутуунун теориялык-методологиялык проблемалары жана изилдениш тарыхына обзор» - деп аталып, жомоктордун табиятын, анын генезисин изилдөө, жомоктордун педагогикалык маани-маңызын талдоо, орто мектепте жомокторду окутуунун методикасын изилдөөгө негиз боло турган бир катар эмгектер анализге алынган.

Диссертациянын 33-бетинде: “Жомоктун пайда болуусун далилдөөнүн натыйжалуу ыкмасы – тарыхый усул биринчиден, белгилүү мезгилге – жердин жаралуусуна байланыштуу; экинчиден, элдик жомокту аныктоо максатында тарыхый мамиле, анын келип чыгуусунун сырткы объектисине кайрылууга мүмкүндүк берет” – деп айтуу менен элдик жомоктун пайда болуусу тууралуу маселеде, биринчи кезекте, жомоктор дүйнө элдеринин фольклордук мурасынын контекстинде пайда болот жана өнүгөт деген фактыга таянган. Ал эми «Башталгыч класстарда жомокторду окутуунун ааламдашуу доорундагы максаты, милдеттери» деген 2-параграфта «ааламдашуу», «дүйнөлөшүү» «глобалдашуу» деген түшүнүктөрдүн маани-маңызына талдоо берилген. Бул процесстерде классикалык маданият четке сүрүлүп, анын ордун жеңил-желпи, күнүмдүк маданият ээлегенин IT технологиялары: чөнтөк телефон, нотбук, нетбук, планшет, электрондук кат

куржун (E-mail), скайб, вотсап, теле, кино-фильм, ОК, DVD, MTV, KTV, Internet ж.б. маалымдоо каражаттары жаштарга оң таасирин гана эмес терс таасирин да тийгизе баштаганын, азыркы ыйман кризиси, жаштардын нравалык деградациялары тууралуу бир топ мисалдар айтылып, алардын себептерин көрсөткөн.

Экинчи глава “Башталгыч класстарда жомокторду окутуу боюнча илимий изилдөөнүн материалдары жана методдору” деген аталышта берилип, жалпы материалдар бир нече типке (билим берүү боюнча нормативдик материалдар, окуу стандарттары, окуу программалары, окуу китептери, окуу-методикалык колдонмолору) бөлүштүрүлгөн жана жомоктордун мазмундук жана формалык ар түрдүүлүгүнө көңүл бурулган.

Диссертациянын 56-бетинде: “Окуу китептериндеги жомоктор балдардын эне тилинде кебин өстүрүү, сөз корун көбөйтүү менен жазуу-оозеки байланыштуу маданиятын жогорулатат, ошону менен бирге, көркөм ойлоо жөндөмдүүлүгүн калыптандырууга кызмат кылат, жомоктор аркылуу сулуулукту сезе билип эстетикалык табити өсөт, ар кандай учурларга эмоционалдуу кароо ишмердүүлүгү өнүгөт” - деген ойду айтуу менен жомокторду окутуу тууралуу илимди педагогиканын дидактика, адабиятты окутуунун методикасы, этнопедагогика бөлүмдөрү менен байланышта үйрөнүүнү шарттаган пикирлерди анализдеп өткөн.

Ошондой эле, педагогикалык эксперименттин уюштурулушу жана жыйынтыктары да ушул экинчи главада көрсөтүлүп, анда теориялык ой корутундулар практикада кандайча ишке ашырылгандыгы тастыкталып, тажрыйбалар аркылуу сунуш кылынган методика, иштеп чыккан жоболор азыркы мектепте колдонууга жана мугалимдердин сабактарынын натыйжалуулугун жогорулатууга жардам бере тургандыгын көрсөткөн.

Үчүнчү глава “Адабий окуу сабагында жомокторду окутуунун методикасы” деп аталып, негизинен жомокторду окутуу боюнча ыкмалар, сабактардын формалары сунушталган. Ушул эле параграфта жомоктордун педагогикалык функциясы тууралуу айтылып, аларды сабакта колдонуунун мүмкүнчүлүктөрү каралган.

Диссертациянын 96-бетинде: “Башталгыч класста жомокторду окутуудагы педагогикалык-психологиялык өзгөчөлүгү катары биринчи кезекте – жомоктордун балдардын жан-дүйнөсүнө, эмоциясына жана ошолордон келип чыгып, таалим-тарбиясына тийгизген таасирин белгилөөгө болот. Мисалы, ар бир жомокту баланын ден соолугуна жардам берген терапия катары пайдаланууга мүмкүн экенин физиологдор, психологдор, педагогдор соңку учурда кеңири айта баштады” – деген ойлору менен кошо жомок аркылуу дарылоо, жомоктун психологияга таасирин пайдалануу кыргыздарда байыркы учурлардан эле болгонун баса белгилеген.

Диссертациянын жалпы корутунду жана сунуштарында, жомоктордун педагогикалык табиятын, аларды окутуунун тарыхын, азыркы абалын, аны изилдөөнүн методдорун жана методологиясын үйрөнүү болгондуктан, дүйнөлүк, советтик жана кыргыз философиясынын, психологиясынын, педагогикасынын, адабият таануусунун тарыхына назар салып жана соңку жетишкендиктерге таянып, «жомок», «адабий жомок» деген теориялык-терминологиялык түшүнүктөрдү тереңдетип, жомоктордун азыркы ааламдашуу доорундагы гуманисттик-педагогикалык функциясын темага ылайык жалпылаштырган. Жомокторду окутуунун ыкмаларын, жолдорун, каражаттарын, формаларын иштеп чыгып, айрым сабактардын фрагменттерин сунуш кылган.

Изилдөөнүн корутунду-сунуштары ишенимдүү жасалган, алар коюлган милдеттердин чечилишине баш ийдирилген.

Изденүүчү Ж.Р.Шербаева изилдөөгө жаңыча мамиле кылып, көтөрүлгөн бардык көйгөйлөрдү бүгүнкү күндүн талабына ылайык иштеп чыгууга жетишкен.

Илимий эмгек боюнча айрым бир сунуштарды айта кетсек:

1. Кыргыз элинин жомокторундагы көркөм сөз каражаттарына токтолуп, түшүндүрмө берилсе жакшы болмок. Сөз менен иштөө процесси диссертацияда чагылдырылган эмес.
2. Сабакты интеграциялап окутууга көбүрөөк басым коюлса, сабактын натыйжалуулугун арттырмак.

Бул айтылгандар диссертациянын илимий-методикалык аппаратына, түзүлүшүнө, жалпы мазмунуна таасирин тийгизбейт. Диссертация өз алдынча аткарылган илимий-изилдөө иш катары саналат жана диссертант алдына койгон милдеттерин толук аткара алган деп эсептөөгө болот.

Жыйынтыктап айтканда, Шербаева Жыпаргүл Рахманбердиевнанын “Башталгыч класстардын адабий окуу сабагында жомокторду окутуунун методикасы” деген темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча диссертациялык иши жана анын авторефераты Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялоо комиссиясынын «Окумуштуулук даражаларды берүүнүн тартиби жөнүндөгү жобосунун» 10. пунктуна ылайык иштелип чыккан эмгек болуп саналат. Изилдөөнүн автору Ж.Р.Шербаева аталган адистик боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу.

Расмий оппонент, педагогика илимдеринин кандидаты, доцент

Абдырасулова Э.К.

Подпись Абдырасуловой Э.К. заверяю
Директор общего отдела
И.К. АХУНБАЕВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК МЕДИЦИНАЛЫК АКАДЕМИЯСЫ
КЫРГЫЗСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ МЕДИЦИНСКАЯ АКАДЕМИЯ ИМ. И.К. АХУНБАЕВА